HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

18 decembrie 2025 *

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Politica privind azilul – Directiva 2013/33/UE – Solicitanți de protecție internațională – Articolul 7 – Loc de reședință – Articolul 18 – Condiții materiale de primire – Loc de cazare – Centre de cazare – Transfer – Refuz al solicitantului – Articolul 20 alineatul (1) litera (a) – Limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire sau retragerea acestui beneficiu în cazuri excepționale și justificate corespunzător – Părăsirea locului de reședință fără informare sau fără permisiune – Articolul 20 alineatul (4) – Încălcare gravă a regulilor centrului de cazare – Articolul 20 alineatul (5) – Proporționalitate – Nivel de trai demn – Articolul 21 – Solicitanți care se încadrează în categoria persoanelor vulnerabile – Articolul 23 – Minori – Facultatea unui stat membru de a retrage beneficiul condițiilor materiale de primire în caz de refuz al solicitantului de a fi transferat într-un alt centru de cazare”

În cauza C-184/24 [Sidi Bouzid] [i],

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia, Italia), prin decizia din 5 martie 2024, primită de Curte la 7 martie 2024, în procedura

AF, acționând în nume propriu și în calitatea sa de reprezentant legal al copilului său minor, BF,

împotriva

Ministero dell’Interno – U.T.G. – Prefettura di Milano,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din doamna M. L. Arastey Sahún, președintă de cameră, și domnii J. Passer, E. Regan, D. Gratsias (raportor) și B. Smulders, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: italiana.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile din procedură.

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru AF, acționând în nume propriu și în calitatea sa de reprezentant legal al copilului său minor, BF, de M. Gonzo, avvocata;

– pentru guvernul italian, de S. Fiorentino și G. Palmieri, în calitate de agenți, asistați de L. D'Ascia și D. G. Pintus, avvocati dello Stato;

– pentru guvernul belgian, de M. Jacobs și M. Van Regemorter, în calitate de agenți, asistate de A. Deteux, avocat;

– pentru guvernul cipriot, de I. Neophytou și F. Sotiriou, în calitate de agenți;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna și D. Lutostańska, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de F. Blanc, M. Debieuvre și F. Tomat, în calitate de agenți;

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 iunie 2025,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 20 din Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (JO 2013, L 180, p. 96).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între un solicitant de protecție internațională, AF, acționând în nume propriu și în calitatea sa de reprezentant legal al copilului său minor, BF, pe de o parte, și Ministero dell'Interno – U.T.G. – Prefettura di Milano (Ministerul de Interne – U.T.G. – Prefectura din Milano, Italia), în legătură cu decizia Prefecturii din Milano de a le retrage lui AF și copilului său minor, BF, beneficiul tuturor condițiilor materiale de primire în urma refuzului repetat al lui AF de a da curs transferului său și al celui al lui BF într-un alt centru de cazare decât cel în care se află.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2013/32/UE

3 Articolul 13 din Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60), intitulat „Obligațiile solicitanților", prevede:

„(1) Statele membre impun solicitanților obligația de a coopera cu autoritățile competente pentru stabilirea identității lor și a altor elemente menționate la articolul 4 alineatul (2) din

Directiva 2011/95/UE [a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9)]. Statele membre pot impune solicitanților alte obligații de a coopera cu autoritățile competente în măsura în care aceste obligații sunt necesare pentru prelucrarea cererii.

(2) În special, statele membre pot prevedea că:

(a) solicitanții trebuie să informeze autoritățile competente despre prezența lor sau să se prezinte în fața acestora în persoană, fie imediat, fie la o dată precizată;

[…]

(c) solicitanții trebuie să informeze autoritățile competente despre reședința sau adresa lor actuală, precum și despre orice modificare a acestora, în cel mai scurt termen posibil. Statele membre pot adopta dispoziții conform cărora solicitantul trebuie să accepte primirea oricărei comunicări la cea mai recentă reședință sau adresă pe care a indicat-o în mod corespunzător;

[…]”

4 Articolul 28 din Directiva 2013/32, intitulat „Procedura în cazul retragerii implicite a cererii sau al renunțării implicite la aceasta”, prevede:

„(1) În cazul în care există motive serioase să se considere că un solicitant și-a retras implicit cererea sau că a renunțat implicit la aceasta, statele membre iau măsuri pentru ca autoritatea decizională să adopte o decizie fie în sensul încetării examinării, fie, cu condiția ca autoritatea decizională să considere cererea nefondată pe baza unei examinări corespunzătoare a fondului acesteia în conformitate cu articolul 4 din Directiva [2011/95], al respingerii cererii.

Statele membre pot prezuma că solicitantul și-a retras implicit cererea de protecție internațională sau a renunțat implicit la aceasta, în special atunci când se stabilește că:

(a) solicitantul nu a dat curs cererilor de a furniza informații esențiale pentru cererea sa de azil în conformitate cu articolul 4 din Directiva [2011/95] sau nu s-a prezentat la interviul personal prevăzut la articolele 14-17 din prezenta directivă, cu excepția cazului în care solicitantul demonstrează într-un termen rezonabil că aceste situații se datorează unor circumstanțe independente de voința sa;

(b) solicitantul a fugit sau a părăsit fără permisiune locul în care locuia […], fără a contacta autoritatea competentă într-un termen rezonabil, sau nu s-a conformat într-un termen rezonabil obligației de a se prezenta la autorități în mod regulat și altor obligații de comunicare, cu excepția cazului în care solicitantul demonstrează că acest lucru s-a datorat unor circumstanțe pe care nu le putea controla.

[…]”

Directiva 2013/33

5 Considerentele (22), (25), (26) și (35) ale Directivei 2013/33 au următorul cuprins:

„(22) Atunci când iau decizii cu privire la condițiile de cazare, statele membre ar trebui să țină seama în mod corespunzător de interesul superior al copilului, precum și de situațiile speciale ale oricărui solicitant care depinde de membrii familiei sau de alte rude apropiate, cum ar fi frații/surorile minori/minore necăsătoriți/necăsătorite, care sunt prezenți/prezente deja în statul membru.

[…]

(25) Este necesară limitarea posibilităților de abuz al sistemului de primire prin specificarea circumstanțelor în care condițiile de primire materială pentru solicitanți pot fi limitate sau retrase, garantând în același timp un nivel de trai demn pentru toți solicitanții.

(26) Ar trebui să fie asigurat[ă] eficiența sistemelor de primire naționale […].

[…]

(35) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în special de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Prezenta directivă urmărește, în special, garantarea respectării depline a demnității umane și promovarea aplicării articolelor 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 și 47 din [Carta drepturilor fundamentale] și trebuie să fie pusă în aplicare în mod corespunzător.”

6 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(f) «condiții de primire» înseamnă ansamblul măsurilor luate de statele membre în favoarea solicitanților, în conformitate cu prezenta directivă;

(g) «condiții materiale de primire» înseamnă condițiile de primire incluzând cazarea, hrana și îmbrăcămintea, furnizate în natură sau sub formă de alocații financiare sau tichete, ori printr-o combinație a acestor trei elemente, precum și o alocație zilnică;

[…]

(i) «centru de cazare» înseamnă orice loc utilizat pentru cazarea colectivă a solicitanților;

[…]”

7 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată are următorul cuprins:

„Prezenta directivă se aplică tuturor resortisanților țărilor terțe și apatrizilor care depun o cerere de protecție internațională pe teritoriul unui stat membru […] cât timp aceștia sunt autorizați să rămână pe teritoriul respectiv în calitate de solicitanți, precum și membrilor familiilor acestora, în cazul în care sunt incluși în cererea de protecție internațională respectivă, în conformitate cu dreptul intern.”

8 Articolul 7 din aceeași directivă, intitulat „Șederea și libertatea de circulație”, prevede la alineatele (2)-(5):

„(2) Statele membre pot stabili locul reședinței solicitantului, din motive de interes public sau de ordin public sau, după caz, în vederea examinării rapide și a monitorizării eficiente a cererii de protecție internațională a acestuia.

(3) Statele membre pot prevedea că, pentru a beneficia de condițiile materiale ale primirii, solicitanții trebuie să-și aibă efectiv reședința într-un loc determinat, stabilit de statele membre. Deciziile respective, care pot fi cu caracter general, sunt adoptate de la caz la caz și se întemeiază pe dreptul intern.

(4) Statele membre prevăd posibilitatea de a acorda solicitanților de azil o autorizație temporară de a părăsi locul de reședință prevăzut la alineatele (2) și (3) […]. Deciziile se iau de la caz la caz, obiectiv și imparțial și sunt motivate în cazul în care sunt negative.

[…]

(5) Statele membre cer solicitanților de azil să le comunice autorităților competente adresa lor și să le notifice orice schimbare de adresă în cel mai scurt timp.”

9 Potrivit articolului 12 din Directiva 2013/33, intitulat „Familiile”:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a menține, pe cât posibil, unitatea familiei care este prezentă pe teritoriul lor, în cazul în care solicitanții primesc locuință de la statul membru respectiv. Astfel de măsuri se pun în aplicare cu acordul solicitantului.”

10 Articolul 14 din această directivă, intitulat „Școlarizarea și educația minorilor”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre acordă copiilor minori ai solicitanților și solicitanților minori accesul la sistemul educațional, în condiții similare celor prevăzute pentru resortisanții săi proprii, cât timp nu se execută o măsură de expulzare a acestora sau a părinților lor. […]

[…]”

11 Articolul 17 din directiva menționată, intitulat „Normele generale privind condițiile materiale de primire și îngrijirile medicale”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Statele membre se asigură că solicitanții de azil au acces la condițiile materiale de primire din momentul prezentării cererii lor de protecție internațională.

(2) Statele membre asigură prin condițiile materiale de primire un nivel de trai pentru solicitanți, care garantează subzistența acestora și protejează sănătatea fizică și mintală a acestora.

Statele membre se asigură că nivelul de trai respectiv este garantat în cazul persoanelor vulnerabile, în conformitate cu articolul 21 […].”

12 Articolul 18 din aceeași directivă, intitulat „Modalitățile condițiilor materiale de primire”, prevede la alineatele (1)-(3) și (6):

„(1) Atunci când cazarea se acordă în natură, aceasta trebuie să fie sub una dintre următoarele forme […]:

[…]

(b) centre de cazare oferind un nivel de trai adecvat;

[…]

(2) […] în legătură cu formele de cazare prevăzute la alineatul (1) literele (a), (b) și (c) de la prezentul articol, statele membre se asigură că:

(a) solicitanților li se garantează protecția vieții lor de familie;

[…]

(3) Statele membre iau în considerare […] situația persoanelor vulnerabile, în ceea ce privește solicitanții din interiorul localurilor și centrelor de cazare prevăzute la alineatul (1) literele (a) și (b).

[…]

(6) Statele membre se asigură că solicitanții de azil nu sunt transferați de la un loc de cazare la altul decât atunci când este absolut necesar. […]”

13 Articolul 20 din Directiva 2013/33, intitulat „Limitarea sau retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire” enunță la alineatele (1)-(5):

„(1) Statele membre pot limita sau retrage, în cazuri excepționale și justificate corespunzător, beneficiul condițiilor materiale de primire atunci când un solicitant:

(a) părăsește locul de reședință stabilit de autoritatea competentă, fără să o fi informat pe aceasta sau fără să fi obținut permisiunea acesteia, în cazul în care o astfel de permisiune este necesară;

(b) nu-și respectă obligația de a se prezenta autorităților, nu răspunde solicitărilor de a furniza informații sau nu participă la întâlnirile personale în legătură cu procedura de azil, într-un termen rezonabil stabilit de dreptul intern; sau

(c) a depus o cerere ulterioară, astfel cum este definită în articolul 2 litera (q) din Directiva [2013/32].

Pentru cazurile (a) și (b), atunci când solicitantul este găsit sau se prezintă de bunăvoie autorităților competente, se ia o decizie motivată în mod corespunzător, fondată pe motivele dispariției acestuia, în ceea ce privește restabilirea beneficiului acordării anumitor sau tuturor condițiilor materiale de primire care au fost retrase sau limitate.

(2) Statele membre pot, de asemenea, limita condițiile materiale de primire atunci când pot stabili că solicitantul de azil, fără a avea un motiv justificabil, nu a introdus o cerere de protecție internațională cât mai devreme posibil/de îndată ce a avut posibilitatea de a face acest lucru după sosirea în statul membru respectiv.

(3) Statele membre pot limita sau retrage condițiile materiale de primire atunci când un solicitant de azil a ascuns faptul că dispune de resurse financiare și, prin urmare, a beneficiat în mod necorespunzător de condițiile materiale de primire.

(4) Statele membre pot stabili sancțiunile aplicabile încălcărilor grave ale regulilor centrelor de cazare sau comportamentului deosebit de violent.

(5) Deciziile de limitare sau de retragere a beneficiului condițiilor materiale de primire sau a sancțiunilor menționate la alineatele (1), (2), (3) și (4) de la prezentul articol se iau de la caz la caz, obiectiv și imparțial și sunt motivate. Deciziile respective sunt fondate pe situația particulară a persoanei în cauză, în special în cazul persoanelor menționate la articolul 21, ținând cont de principiul proporționalității. Statele membre asigură în orice situație accesul la îngrijiri medicale în conformitate cu articolul 19 și garantează un nivel de trai demn tuturor solicitanților.”

14 Articolul 21 din Directiva 2013/33, intitulat „Principiu general”, prevede că, în dreptul intern care transpune această directivă, statele membre țin seama de situația specială a persoanelor vulnerabile, precum minorii și părinții singuri cu copii minori. În temeiul articolului 22 alineatul (1) din această directivă, intitulat „Evaluarea nevoilor speciale de primire ale persoanelor vulnerabile”, în vederea punerii în aplicare eficiente a articolului 21 din aceasta, statele membre evaluează dacă solicitantul este un solicitant cu nevoi speciale de primire. Statele membre indică, de asemenea, natura acestor nevoi.

15 Articolul 23 din directiva menționată, intitulat „Minorii”, prevede la alineatele (1), (2) și (5):

„(1) Interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial pentru statele membre, cu ocazia transpunerii dispozițiilor prezentei directive referitoare la minori. Statele membre asigură un nivel de trai adecvat pentru dezvoltarea fizică, mintală, spirituală, morală și socială a minorului.

(2) În cadrul analizei interesului superior al copilului, statele membre acordă o atenție deosebită următorilor factori:

[…]

(b) bunăstarea și dezvoltarea socială a minorului, ținând cont, în special, de apartenența sa;

[…]

(5) Statele membre se asigură că copiii minori ai solicitanților sau solicitanții minori sunt cazați cu părinții lor […]”

16 Articolul 26 din aceeași directivă, intitulat „Căi de atac”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre se asigură că deciziile cu privire la acordarea, retragerea sau reducerea avantajelor prevăzute în prezenta directivă sau deciziile adoptate în temeiul articolului 7 care afectează în mod individual solicitanții pot face obiectul unei căi de atac în cadrul procedurilor prevăzute în dreptul intern. Cel puțin în ultimă instanță, este prevăzută posibilitatea unor căi de atac, în fapt și în drept, în fața unei autorități judiciare.”

Dreptul italian

17 Articolul 17 din decreto legislativo n. 142 – Attuazione della direttiva 2013/33/UE recante norme relative all’accoglienza dei richiedenti protezione internazionale, nonché della direttiva 2013/32/UE, recante procedure comuni ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di protezione internazionale (Decretul legislativ nr. 142 privind transpunerea Directivei 2013/33/UE de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională, precum și a Directivei 2013/32/UE privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale) din 18 august 2015 (GURI nr. 214 din 15 septembrie 2015), astfel cum a fost modificat prin decreto-legge n. 20 – Disposizioni urgenti in materia di flussi di ingresso legale dei lavoratori stranieri e di prevenzione e contrasto all’immigrazione irregolare (Decretul-lege nr. 20 privind dispoziții urgente privind fluxurile de intrare legală a lucrătorilor străini și prevenirea și combaterea imigrației ilegale), din 10 martie 2023 (GURI nr. 59 din 10 martie 2023), care a fost transformat în lege, cu modificări, prin legge n. 50 (Legea nr. 50) din 5 mai 2023 (GURI nr. 104 din 5 mai 2023) (denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 142”), intitulat „Cazarea persoanelor cu nevoi speciale”, prevede la alineatul 1:

„Măsurile de primire prevăzute de prezentul decret țin seama de situația specifică a persoanelor vulnerabile, precum minorii, […] părinții singuri cu copii minori […].”

18 Articolul 23 din Decretul legislativ nr. 142, intitulat „Limitarea sau retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire”, prevede la alineatele 1-4:

„1. Prefectul provinciei în care se află structurile prevăzute la articolele 9 și 11 adoptă un ordin motivat de retragere a măsurilor de primire în cazul în care:

a) solicitantul nu se prezintă la structura identificată sau părăsește centrul de cazare fără o comunicare prealabilă motivată către prefectură – direcția teritorială a guvernului competentă;

b) solicitantul nu se prezintă la ședința în fața organismului de examinare a cererii;

c) solicitantul depune o nouă cerere în sensul articolului 29 din [decreto legislativo n. 25 – Attuazione della direttiva 2005/85/CE recante norme minime per le procedure applicate negli Stati membri ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di rifugiato (Decretul legislativ nr. 25 privind transpunerea Directivei 2005/85/CE privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat) din 28 ianuarie 2008 (GURI nr. 40 din 16 februarie 2008), cu modificările ulterioare;

d) se stabilește că solicitantul dispune de mijloace economice suficiente.

2. În caz de încălcare gravă sau repetată de către solicitantul de protecție internațională a normelor structurii în care este cazat, inclusiv în caz de daune intenționate aduse bunurilor mobile sau imobile sau în caz de comportament grav violent, chiar și în afara structurii de cazare, prefectul, fără a aduce atingere competenței de a dispune transferul solicitantului în altă structură, adoptă una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) excluderea temporară de la participarea la activitățile organizate de administratorul centrului;

b) excluderea temporară de la accesul la unul sau mai multe dintre serviciile menționate la articolul 10 alineatul (1) a doua teză, cu excepția asistenței materiale;

c) suspendarea, pentru o perioadă cuprinsă între 30 de zile și șase luni, sau eliminarea beneficiilor economice accesorii prevăzute în caietul de sarcini menționat la articolul 12.

2-bis. Măsurile menționate în prezentul articol se iau în mod individual, cu respectarea principiului proporționalității și ținând seama de situația solicitantului, în special având în vedere condițiile prevăzute la articolul 17, și sunt motivate. Măsurile adoptate de prefect împotriva solicitantului sunt comunicate comisiei teritoriale competente însărcinate cu examinarea cererii de protecție internațională.

3. În ipoteza prevăzută la alineatul (1) litera (a), administratorul centrului este obligat să informeze imediat prefectura – direcția teritorială a guvernului cu privire la neprezentarea sau abandonarea centrului de către solicitant. În cazul în care solicitantul de azil este găsit sau se prezintă de bună voie forțelor de poliție sau la centrul de repartizare, prefectul competent teritorial dispune, printr-o măsură motivată, pe baza elementelor furnizate de solicitant, eventuala restabilire a măsurilor de primire. Restabilirea se dispune numai dacă neprezentarea sau părăsirea a fost provocată de un caz de forță majoră sau imprevizibil sau, în orice caz, de motive personale serioase.

4. În cazul încălcării regulilor centrului, administratorul centrului îl avertizează în mod oficial pe solicitant și, atunci când sunt întrunite condițiile de aplicare a măsurilor menționate la alineatul 2, transmite fără întârziere prefecturii un raport asupra faptelor.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

19 AF și copilul său, BF, care era minor la data faptelor din litigiul principal, sunt solicitanți de protecție internațională care au reședința într-un centru de cazare din Milano.

20 La 1 iunie 2023, prefectura din Milano a adoptat o decizie de retragere a condițiilor materiale de primire în privința lui AF și a lui BF (denumită în continuare „decizia în litigiu în cauza principală”). Instanța de trimitere arată că, deși motivele acestei decizii fac referire la diverse fapte care constituie încălcări ale regulilor centrului de primire, comportamente grav violente sau fapte care au incidență asupra condițiilor de admitere la beneficiul condițiilor materiale de primire, decizia menționată are totuși ca temei juridic dispozițiile articolului 23 alineatul (1) litera a) din Decretul legislativ nr. 142, care se referă la părăsirea centrului de cazare. Instanța de trimitere deduce de aici că retragerea condițiilor materiale de primire menționate are ca temei refuzurile repetate ale lui AF de a fi transferat, împreună cu copilul său, într-un alt centru de cazare, situat de asemenea la Milano, transferul fiind motivat în esență de faptul că acești solicitanți ocupă în prezent un loc de cazare destinat unui număr de patru persoane.

21 AF a introdus o acțiune în anulare, precum și o cerere de măsuri provizorii având ca obiect pronunțarea unor măsuri provizorii la Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia, Italia), care este instanța de trimitere, susținând că refuzul său de a fi transferat într-un alt centru de cazare este justificat de faptul că BF urmează studii în apropierea centrului de cazare în care se află.

22 AF afirmă că, din cauza retragerii menționate a condițiilor materiale de primire în privința sa, nu va fi în măsură să facă față nevoilor sale de bază și celor ale copilului său minor. În această privință, el invocă în special încălcarea articolului 21 din Directiva 2013/33 și a articolului 17 din Decretul legislativ nr. 142, în măsura în care decizia în litigiu în cauza principală nu ține seama de faptul că el însuși și BF aparțin categoriei „persoanelor vulnerabile”, încălcarea articolului 23 alineatul (1) litera a) din Decretul legislativ nr. 142, întrucât refuzul de a da curs transferului nu ar fi o situație vizată de această dispoziție, precum și încălcarea articolului 20 din Directiva 2013/33, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin (C-233/18, EU:C:2019:956), și în Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire) (C-422/21, EU:C:2022:616), din care ar rezulta un principiu general, aplicabil tuturor cazurilor de retragere a condițiilor materiale de primire inclusiv atunci când o asemenea retragere nu are natura unei sancțiuni.

23 În ceea ce privește cererea de măsuri provizorii formulată de AF, instanța de trimitere a respins-o prin ordonanța din 25 iulie 2023, pentru motivul că decizia în litigiu în cauza principală era expresia competenței de organizare a administrației în materie de gestionare a centrelor de cazare.

24 AF a declarat apel împotriva acestei ordonanțe la Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia), care, prin ordonanța din 22 septembrie 2023, a admis acest apel pentru motivul că decizia în litigiu în cauza principală ar putea aduce atingere drepturilor fundamentale ale lui AF, în special dreptului său de acces la nevoi de bază, precum alimentația, locuința și îmbrăcămintea.

25 În ceea ce privește acțiunea în anulare, în primul rând, instanța de trimitere arată că, pentru a asigura conformitatea legislației naționale cu articolul 20 din Directiva 2013/33, astfel cum a fost interpretat de jurisprudența menționată la punctul 22 din prezenta hotărâre, articolul 23 alineatul 1 din Decretul legislativ nr. 142 a fost modificat astfel încât puterea autorității naționale competente în ceea ce privește retragerea condițiilor materiale de primire să fie în prezent expresia unei puteri discreționare, a cărei exercitare este supusă unei aprecieri concrete a tuturor elementelor relevante ale speței. Prin urmare, aceasta consideră că, întrucât motivul contrarietății legislației naționale cu dreptul Uniunii a dispărut, aplicarea acestei legislații nu ar mai trebui înlăturată. Mai precis, aceasta ar respecta în prezent principiul proporționalității și în special necesitatea de a ține seama de argumentele persoanei interesate.

26 În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că decizia în litigiu în cauza principală nu trebuie considerată o sancțiune. Astfel, în speță, autoritatea națională competentă nu ar fi intenționat să îl excludă pe reclamantul din litigiul principal din sistemul de primire, ci doar să îl transfere într-un alt centru de cazare în care ar fi continuat să beneficieze de o protecție completă. Retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire ar fi, așadar, o consecință directă a refuzului acestuia de a continua să beneficieze de aceste condiții într-un alt centru de cazare decât cel în care locuiește în prezent. În plus, aceasta consideră că situația în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al articolului 23 alineatul (1) litera a) din Decretul legislativ nr. 142, din moment ce, la fel ca situația vizată în mod explicit de această dispoziție, și anume cea în care solicitantul de protecție internațională nu se prezintă în centrul de cazare desemnat de autoritatea națională competentă sau îl părăsește, un asemenea refuz trebuie asimilat unei

sustrageri voluntare de la sistemul de primire. Astfel, potrivit instanței de trimitere, privarea solicitantului menționat de posibilitatea de a răspunde nevoilor sale de bază care rezultă din acest refuz nu îl plasează într-o situație diferită de cea în care s-ar afla dacă ar fi refuzat să fie inclus în acest sistem de primire, a cărui aplicare ar necesita întotdeauna aderarea persoanei interesate la sistemul de primire menționat.

27 În al treilea rând, instanța de trimitere arată, mai întâi, că competența de a adopta o decizie de retragere a condițiilor materiale de primire este prevăzută la articolul 20 din Directiva 2013/33, care poate lua forma unei sancțiuni, în conformitate cu articolul 20 alineatul (4) din această directivă, sau a unei măsuri administrative ulterioare nerespectării condițiilor obiective de acces la condițiile materiale de primire, în conformitate cu articolul 20 alineatele (1)-(3) din aceasta.

28 În continuare, ea arată că, în cadrul admiterii la beneficiul condițiilor materiale de primire, revine autorității naționale competente sarcina de a desemna centrul de cazare în care va avea reședința solicitantul și, dacă este cazul, de a-l transfera într-un alt centru de cazare, având în vedere aprecierile care țin de gestionarea și de organizarea primirii solicitanților de protecție internațională și în special de disponibilitatea locurilor în fiecare structură de cazare. Din decizia de trimitere reiese că, în speță, transferul lui AF și al lui BF într-un alt centru de cazare decât cel în care se aflau este justificat de faptul că ocupă o locuință destinată unui număr de patru persoane, care răspunde, așadar, nevoilor unei celule familiale mai numeroase. În această privință, instanța de trimitere arată că, în aceste condiții, autoritatea competentă s-a conformat punctelor 49 și 50 din Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin (C-233/18, EU:C:2019:956), și articolului 20 alineatul (5) din Directiva 2013/33, hotărând transferul lor către un alt centru de cazare, situat în același oraș, în care AF și BF ar putea continua să beneficieze de condițiile materiale de primire. În plus, refuzul lui AF de a fi transferat într-un alt centru de cazare nu ar fi fost justificat de o inadecvare demonstrată a noului centru de cazare în raport cu nevoile sale vitale, ci numai de o mai mare proximitate a celui în care este găzduit de instituția școlară frecventată de BF, ceea ce, potrivit instanței de trimitere, nu poate justifica un asemenea refuz, din moment ce școlarizarea lui BF ar fi, în orice caz, asigurată.

29 Or, instanța de trimitere subliniază că, după cum reiese din articolul 20 alineatele (1)-(3) din Directiva 2013/33, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin (C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 44), și prin Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell'Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire) (C-422/21, EU:C:2022:616, punctele 37 și 38), această directivă prevede posibilitatea statelor membre de a reacționa la eventuale abuzuri ale sistemului de primire prin retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire. În speță, ea consideră că refuzul lui AF constituie un comportament abuziv prin care acesta ar instrumentaliza accesul la aceste condiții în scopuri proprii și în practică ar împiedica competența de organizare și de administrare în materie de gestionare a centrelor de cazare, în special repartizarea beneficiarilor condițiilor menționate la un centru de cazare.

30 Astfel, potrivit acestei instanțe, dat fiind că retragerea beneficiului unor asemenea condiții reprezenta, în speță, singura măsură care putea fi adoptată, având în vedere motivul transferului către un alt centru de cazare, și anume dimensiunea locuinței ocupate de AF și de BF și lipsa disponibilității unei locuințe mai bine adaptate situației lor în centrul de cazare în care se află, excluderea unei asemenea măsuri prin articolul 20 din Directiva 2013/33 ar însemna să se „paralizeze" competența de organizare a administrației în materie de gestionare a centrelor de cazare și să se instituie o formă de „drept la rămânere" al solicitanților de protecție internațională în centrul de cazare desemnat inițial, acest lucru nefiind prevăzut nici de dreptul Uniunii, nici de dreptul intern.

31 În aceste condiții, Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Tribunalul Administrativ Regional din Lombardia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 20 din Directiva [2013/33] și principiile enunțate de Curtea de Justiție în Hotărârea din 12 noiembrie 2019, [Haqbin (C-233/18, EU:C:2019:956)], și în Hotărârea din 1 august 2022, [Ministero dell'Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire) (C-422/21, EU:C:2022:616)], în măsura în care exclud ca administrația statului membru să poată dispune retragerea cu titlu de sancțiune a măsurilor de primire atunci când această decizie are ca efect riscul de a compromite satisfacerea nevoilor elementare de viață ale resortisantului străin care solicită protecție internațională și ale familiei sale, se opun unei reglementări naționale care permite, în urma unei aprecieri individuale motivate, inclusiv în ceea ce privește necesitatea și proporționalitatea măsurii, retragerea beneficiului măsurilor de primire nu cu titlu de sancțiune, ci din cauza faptului că nu mai sunt îndeplinite condițiile necesare pentru a beneficia de aceste măsuri, în special din cauza refuzului resortisantului străin, pentru motive care nu au legătură cu satisfacerea nevoilor de bază de viață și cu protecția demnității umane, de a accepta transferul în alt centru de primire, desemnat de administrație pentru nevoi organizatorice obiective și care este de natură să asigure, sub răspunderea administrației înseși, menținerea unor condiții materiale de primire echivalente cu cele de care beneficiază la centrul de origine, în cazul în care refuzul transferului și decizia de retragere ulterioară ar plasa străinul într-o situație în care nu ar putea face față nevoilor sale elementare de viață, atât personale, cât și familiale?"

Cu privire la întrebarea preliminară

32 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că din decizia de trimitere reiese, pe de o parte, că decizia în litigiu în cauza principală a retras beneficiul tuturor condițiilor materiale de primire în privința unui solicitant de protecție internațională și a copilului său minor pentru motivul că acest solicitant a refuzat în mod repetat să fie transferat cu acest copil într-un alt centru de cazare decât cel în care au reședința și, pe de altă parte, că această decizie se întemeiază pe o dispoziție de drept național care pune în aplicare articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33.

33 Prin urmare, trebuie să se considere că, prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33 trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru în temeiul căreia autoritatea competentă poate retrage beneficiul tuturor condițiilor materiale de primire unui solicitant de protecție internațională care refuză transferul său într-un alt centru de cazare decât cel în care are reședința, chiar dacă, în urma acestei retrageri, solicitantul respectiv nu mai este în măsură să facă față nevoilor sale vitale și celor ale familiei sale.

34 În această privință, este necesar să se amintească faptul că, astfel cum reiese din definițiile care figurează la articolul 2 literele (f) și (g) din Directiva 2013/33, expresia „condiții materiale de primire" desemnează ansamblul măsurilor luate de statele membre, în conformitate cu această directivă, în favoarea solicitanților de protecție internațională, care includ cazarea, hrana și îmbrăcămintea, furnizate în natură sau sub formă de alocație financiară sau tichete ori printr-o combinație a acestor trei formule, precum și o alocație zilnică (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 32).

35 În temeiul articolului 17 alineatele (1) și (2) din Directiva 2013/33, statele membre sunt obligate să asigure că solicitanții de protecție internațională au acces la condițiile materiale de primire din momentul prezentării cererii lor de protecție internațională și că măsurile adoptate în aceste scopuri asigură solicitanților un nivel de trai adecvat, care garantează subzistența acestora și protejează sănătatea fizică și mintală a acestora. În cazul „persoanelor vulnerabile”, în sensul articolului 21 din această directivă, din care fac parte minorii și părinții singuri cu copii minori, articolul 17 alineatul (2) al doilea paragraf din directiva menționată prevede că statele membre sunt obligate să se asigure că un astfel de nivel de trai le este „garantat” (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctele 33 și 34).

36 Cu toate acestea, obligația statelor membre de a se asigura că solicitanții de protecție internațională au acces la condițiile materiale de primire nu este absolută. Astfel, legiuitorul Uniunii a prevăzut, la articolul 20 din Directiva 2013/33, care figurează în capitolul III din aceasta, intitulat, la fel ca acest articol 20, „Limitarea sau retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire”, împrejurările în care beneficiul unor astfel de condiții poate fi limitat sau retras (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 35).

37 Posibilitatea statelor membre de a limita sau de a retrage, după caz, beneficiul condițiilor materiale de primire este prevăzută expres la alineatele (1)-(3) ale articolului 20 din Directiva 2013/33, care urmăresc în esență, astfel cum reiese din considerentul (25) al acestei directive, ipoteze caracterizate printr-un risc de abuz, din partea solicitanților de protecție internațională, al sistemului de primire instituit prin directiva menționată (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 44).

38 În special, potrivit articolului 20 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, statele membre pot limita sau retrage, în cazuri excepționale și justificate corespunzător, beneficiul condițiilor materiale de primire atunci când un solicitant de protecție internațională părăsește locul de reședință stabilit de autoritatea competentă, fără să o fi informat pe aceasta sau fără să fi obținut permisiunea acesteia, în cazul în care o astfel de permisiune este necesară.

39 Dat fiind că reglementarea națională în discuție în litigiul principal pune în aplicare această dispoziție, trebuie să se stabilească dacă ea se poate aplica situației unui solicitant de protecție internațională care refuză transferul său într-un alt centru de cazare decât cel în care are reședința.

40 Potrivit unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție [Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 28 și jurisprudența citată].

41 În primul rând, în ceea ce privește modul de redactare a articolului 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33, trebuie arătat, pe de o parte, că utilizarea verbului „a părăsi”, în contextul expresiei „părăsește locul de reședință stabilit de autoritatea competentă”, se referă, potrivit sensului obișnuit în limbajul curent al acestui verb, la faptul că un solicitant de protecție internațională părăsește de bună voie acest loc de reședință în mod prelungit, chiar definitiv.

42 Pe de altă parte, este necesar să se constate că această expresie coroborată cu expresiile „fără să o fi informat pe aceasta” și „fără să fi obținut permisiunea acesteia, în cazul în care o astfel de permisiune este necesară”, care figurează în această dispoziție, se referă în mod expres la nerespectarea obligațiilor referitoare la ședereа solicitanților de protecție internațională, impuse acestora din urmă de statele membre în temeiul articolului 7 din Directiva 2013/33.

43 Astfel, în temeiul articolului 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2013/33, statele membre au posibilitatea, pe de o parte, de a stabili locul reședinței solicitanților de protecție internațională, din motive de interes public sau de ordin public sau, după caz, în vederea examinării rapide și a monitorizării eficiente a cererii lor și, pe de altă parte, de a prevedea că, pentru a beneficia de condițiile materiale ale primirii, acești solicitanți trebuie să aibă efectiv reședința într-un loc determinat, stabilit de acestea. Conform articolului 7 alineatul (4) din această directivă, statele membre prevăd posibilitatea de a se acorda o autorizație temporară de a părăsi locul de reședință care este edictat la alineatele (2) și (3) ale articolului 7 menționat. În toate situațiile, articolul 7 alineatul (5) din aceeași directivă impune statelor membre să prevadă obligația solicitanților de protecție internațională de a comunica autorităților competente adresa lor și de a notifica orice schimbare de adresă în cel mai scurt timp.

44 În consecință, articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33 acoperă situațiile în care un solicitant de protecție internațională „părăsește” locul de reședință stabilit de autoritatea națională competentă, în temeiul articolului 7 alineatul (2) sau alineatul (3) din această directivă, eludând obligația sa de a notifica schimbarea adresei, prevăzută la articolul 7 alineatul (5) din directiva menționată, și/sau, după caz, obligația sa de a dispune de autorizația prevăzută la articolul 7 alineatul (4) din aceasta, dacă autorizația respectivă este necesară pentru a părăsi acest loc.

45 În al doilea rând, în ceea ce privește contextul în care se înscrie articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33, este necesar să se constate că situațiile pe care acesta le vizează prezintă o anumită analogie cu cele la care se referă articolul 20 alineatul (1) litera (b) din această directivă, și anume cazurile în care solicitantul de protecție internațională nu își respectă obligația de a se prezenta la autorități, nu răspunde solicitărilor de a furniza informații sau nu participă la interviurile personale în legătură cu procedura de azil, într-un termen rezonabil stabilit de dreptul intern.

46 Această analogie este subliniată de articolul 20 alineatul (1) al doilea paragraf, care prevede că, pentru cazurile (a) și (b) ale primului paragraf al acestui alineat (1), atunci când solicitantul de protecție internațională este găsit sau se prezintă de bună voie la autoritățile competente, se ia o decizie motivată în mod corespunzător, fondată pe motivele „dispariției” acestuia, în ceea ce privește restabilirea beneficiului acordării anumitor sau tuturor condițiilor materiale de primire care au fost retrase sau limitate.

47 Din precizările aduse de acest al doilea paragraf reiese că, în toate cazurile prevăzute la articolul 20 alineatul (1) primul paragraf literele (a) și (b) din Directiva 2013/33, retragerea sau limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire prevăzut la acest articol este consecința unui comportament al solicitantului de protecție internațională prin care acesta, întrucât se sustrage de la obligațiile prevăzute de dreptul național în scopul examinării cererii sale sau al punerii în aplicare a dreptului său de a rămâne pe teritoriul statului membru în cauză în calitate de solicitant, în sensul articolului 3 alineatul (1) din această directivă, încetează să rămână la dispoziția autorităților competente, așa încât nu mai poate fi localizat de aceste autorități. Astfel, atunci când redevine localizabil, pentru că a fost „găsit” sau pentru că s-a „prez[entat] de bună

voie” la acestea, situația sa trebuie reexaminată, având în vedere motivele „dispariției” sale, pentru a stabili dacă beneficiul acestor condiții materiale de primire trebuie restabilit în favoarea sa.

48 Această interpretare este confirmată de articolele 13 și 28 din Directiva 2013/32, referitoare la procedurile comune de acordare sau de retragere a protecției internaționale.

49 Astfel, pe de o parte, articolul 13 alineatul (1) din această directivă prevede că statele membre impun solicitanților de protecție internațională obligația de a coopera cu autoritățile competente pentru stabilirea identității lor și a altor elemente menționate la articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2011/95, care sunt necesare pentru fundamentarea cererii lor. Potrivit acestui articol 13 alineatul (1), statele membre pot impune acestor solicitanți alte obligații de a coopera cu autoritățile competente în măsura în care aceste obligații sunt necesare pentru prelucrarea cererii, printre care cea prevăzută la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2013/32, care constă în a impune solicitanților menționați să informeze autoritățile competente despre prezența lor sau să se prezinte în fața acestora în persoană, fie imediat, fie la o dată precizată. Această din urmă obligație corespunde uneia dintre cele a căror nerespectare poate determina limitarea sau retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire în temeiul articolului 20 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2013/33.

50 De asemenea, una dintre ipotezele prevăzute la articolul 20 alineatul (1) litera (a) din această directivă corespunde încălcării obligațiilor care pot fi impuse solicitanților de protecție internațională în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2013/32, și anume cele de a informa autoritățile competente despre reședința sau adresa lor actuală, precum și despre orice modificare a acestora, în cel mai scurt termen posibil, precum și de a accepta primirea oricărei comunicări la cea mai recentă reședință sau adresă pe care au indicat-o în mod corespunzător.

51 Pe de altă parte, în conformitate cu articolul 28 alineatul (1) al doilea paragraf literele (a) și (b) din Directiva 2013/32, statele membre pot prezuma că solicitantul și-a retras implicit cererea de protecție internațională sau a renunțat implicit la aceasta, fie atunci când nu a dat curs cererilor de a furniza informații esențiale pentru cererea sa de azil în conformitate cu articolul 4 din Directiva 2011/95 sau nu s-a prezentat la interviul personal prevăzut la articolele 14-17 din Directiva 2013/32, fie atunci când solicitantul a fugit sau a părăsit fără permisiune locul în care locuia, fără a contacta autoritatea competentă într-un termen rezonabil, sau nu s-a conformat într-un termen rezonabil obligației de a se prezenta la autorități în mod regulat și altor obligații de comunicare.

52 Or, trebuie să se constate că aceste ipoteze corespund în esență celor în care reducerea sau retragerea beneficiului condițiilor materiale de primire poate fi decisă, în temeiul articolului 20 alineatul (1) litera (a) sau litera (b) din Directiva 2013/33.

53 În al treilea rând, în ceea ce privește obiectivele urmărite de această din urmă directivă, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 43 din prezenta hotărâre, obligațiile prevăzute la articolul 7 din aceasta urmăresc să permită statelor membre să adopte decizii în materie de libertate de circulație și de ședere a solicitanților de protecție internațională, care garantează, cu respectarea drepturilor lor fundamentale, că aceștia rămân la dispoziția autorităților competente atât timp cât sunt autorizați să rămână pe teritoriul lor în scopul examinării cererii lor din motive de interes public sau de ordin public sau, după caz, în vederea examinării rapide și a monitorizării eficiente a cererii lor.

54 În consecință, un solicitant de protecție internațională care, cu încălcarea acestor obligații, părăsește locul de reședință care a fost stabilit de autoritățile naționale competente, fără să le informat sau fără să fi obținut permisiunea acestora, se sustrage în fapt de la controlul acestora din urmă și compromite astfel obiectivele de interes public, de ordin public sau de monitorizare eficientă a cererii sale, cărora le răspunde determinarea acestui loc de reședință.

55 Rezultă că, într-o asemenea situație, limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire sau, cu titlu excepțional și motivat corespunzător, retragerea sa constituie o măsură prin care statele membre deduc consecințele nerespectării obligațiilor care se impun solicitantului de protecție internațională în temeiul obligației sale de cooperare cu autoritățile competente în vederea examinării cererii sale sau în strânsă legătură cu această obligație, privând acest solicitant, în parte sau în totalitate, de avantajele la care are dreptul în temeiul primirii cererii sale pe teritoriul statului membru responsabil și a căror obținere este condiționată de depunerea și de examinarea acesteia.

56 Cu toate acestea, un solicitant de protecție internațională care are reședința într-un centru de cazare și care refuză să se conformeze unei decizii de transfer într-un alt centru de cazare, rămânând în același timp în primul dintre aceste centre, nu poate fi considerat un solicitant care „părăsește locul de reședință stabilit de autoritatea competentă, fără să o fi informat pe aceasta sau fără să fi obținut permisiunea acesteia, în cazul în care o astfel de permisiune este necesară”, în sensul articolului 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33.

57 *Primo*, chiar admițând că, într-o situație precum cea vizată la punctul 56 din prezenta hotărâre, autoritatea națională competentă supune solicitantul de protecție internațională în cauză unei asemenea obligații de reședință în noul centru de cazare, nu se poate considera că acest solicitant, în cazul unui refuz de transfer, l-a părăsit pe acesta din urmă fără să fi informat autoritatea națională competentă sau fără să fi obținut permisiunea acesteia, ci trebuie să se considere că continuă să locuiască în mod efectiv în centrul de cazare stabilit inițial de aceasta și, prin urmare, ca rămânând la dispoziția acestei autorități și, dacă sunt diferite, a autorităților competente pentru examinarea cererii sale de protecție internațională.

58 Așadar, într-o asemenea situație, contrar celei prevăzute la articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33, solicitantul de protecție internațională rămâne localizabil, astfel încât, în această ipoteză, obligația autorităților competente, prevăzută la articolul 20 alineatul (1) al doilea paragraf din această directivă, de a adopta o decizie motivată corespunzător întemeiată pe motivele „dispariției” acestui solicitant, în ceea ce privește restabilirea beneficiului unora sau a tuturor condițiilor materiale de primire care au fost retrase sau limitate, ar fi lipsită de obiect.

59 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se considere că legiuitorul Uniunii nu a intenționat să prevadă posibilitatea statelor membre de a retrage sau de a limita beneficiul acestor condiții, în temeiul articolului 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33, referitor la părăsirea locului de reședință, în cazul unui refuz de a se conforma unei decizii de transfer într-un alt centru de cazare, în măsura în care acest refuz nu are drept consecință „dispariția” solicitantului de protecție internațională, în sensul articolului 20 alineatul (1) al doilea paragraf.

60 *Secundo*, astfel cum s-a constatat la punctele 51 și 52 din prezenta hotărâre, ipotezele vizate la articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33 corespund în esență unora dintre cele în care statele membre pot prezuma că solicitantul de protecție internațională și-a retras implicit cererea sau a renunțat implicit la aceasta. Or, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general

la punctul 41 din concluzii, refuzul acestui solicitant de a se conforma anumitor modalități impuse pentru sprijinirea sa nu poate, în sine, să dovedească o retragere implicită a cererii sale sau o renunțare implicită la aceasta.

61 *Tertio*, astfel cum se enunță în considerentul (25) al Directivei 2013/33 și se amintește la punctele 36 și 37 din prezenta hotărâre, articolul 20 alineatele (1)-(3) din această directivă urmărește să „precizeze circumstanțele” în care beneficiul condițiilor materiale de primire poate fi limitat sau retras. Astfel, după cum reflectă, în cele din urmă, modul de redactare a alineatului (1) litera (a) al articolului 20 menționat, situațiile la care se referă alineatele (1)-(3) sunt enumerate în mod exhaustiv, așa încât statele membre nu pot extinde aplicarea lor la situații care nu corespund ipotezelor vizate de aceste alineate.

62 Cu toate acestea, atunci când, precum în speță, un solicitant de protecție internațională refuză în mod repetat să se conformeze transferului său și celui al copilului său minor într-un alt centru de cazare decât cel în care se află și, în consecință, rămâne împreună cu acest copil în centrul respectiv, nu se poate exclude ca, având în vedere ansamblul împrejurărilor relevante, acest comportament să justifice adoptarea de către autoritatea națională competentă a unei sancțiuni în temeiul articolului 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33.

63 În această privință, în primul rând, potrivit articolului 18 alineatul (6) din această directivă, statele membre se asigură că solicitanții de azil nu sunt transferați de la un loc de cazare la altul decât „atunci când este absolut necesar”. Rezultă că, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 49 din concluzii, transferul unui solicitant de protecție internațională se poate dovedi necesar în special atunci când capacitatea structurilor de primire impune acest lucru, în ipoteza în care adecvarea lor la nevoile specifice ale solicitantului respectiv impune acest lucru sau atunci când solicitantul menționat întâmpină dificultăți de adaptare în centrul de cazare în care se află. În plus, trebuie arătat că, așa cum a statuat Curtea, în cazurile prevăzute la articolul 20 alineatul (4) din directiva menționată, transferul unui solicitant de protecție internațională într-un alt centru de cazare decât cel în care se află poate fi decis cu titlu de sancțiune [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 52, și din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 43].

64 Desigur, trebuie arătat că o decizie prin care se pronunță transferul unui solicitant de protecție internațională de la un loc de cazare la altul, în temeiul articolului 18 alineatul (6) din Directiva 2013/33, constituie o decizie cu privire la acordarea avantajelor prevăzute de această directivă, în sensul articolului 26 din aceasta, care, în conformitate cu această din urmă dispoziție, trebuie să poată face obiectul unei căi de atac în cadrul procedurilor prevăzute de dreptul național și, cel puțin în ultimă instanță, al unei căi de atac în fața unei autorități judiciare. În consecință, din acest articol 26 rezultă că, în cazul în care solicitanții de protecție internațională apreciază că locul de cazare în care trebuie transferați nu îndeplinește cerințele Directivei 2013/33, ei pot invoca în fața instanței competente dreptul lor la cazare cu respectarea condițiilor prevăzute în acest scop de această directivă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctele 296 și 298).

65 Cu toate acestea, cu excepția cazului în care decizia de transfer în cauză este anulată, efectele sale sunt suspendate sau aceasta este retrasă, solicitantul menționat este obligat să se conformeze acestei decizii. Astfel, deși din articolul 12 din această directivă reiese că acordul solicitantului de protecție internațională este necesar pentru adoptarea măsurilor luate pentru menținerea unității

familiei, nu rezultă în mod deosebit din celelalte dispoziții ale directivei menționate și în special din articolul 18 că o decizie de transfer către un alt centru de cazare necesită, în afara acestui aspect specific, consimțământul solicitantului respectiv.

66 În al doilea rând, articolul 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33 prevede că statele membre pot stabili sancțiunile aplicabile „încălcărilor grave ale regulilor centrelor de cazare sau comportamentului deosebit de violent” din partea solicitantului de protecție internațională.

67 În ceea ce privește în special noțiunea de „încălcări grave ale regulilor centrelor de cazare”, este necesar să se arate, pe de o parte, că, în lipsa unei precizări în Directiva 2013/33 cu privire la domeniul de aplicare al acestei noțiuni, articolul 20 alineatul (4) din această directivă lasă statelor membre sarcina de a stabili obligațiile cuprinse în aceste reguli a căror nerespectare constituie o „încălcare” a acestora și poate determina aplicarea unei sancțiuni, înțelegându-se că această „încălcare” trebuie să prezinte un anumit grad de gravitate.

68 Pe de altă parte, în lipsa unei limitări exprese în textul dispoziției menționate și ținând seama de necesitatea de a interpreta dispozițiile dreptului Uniunii astfel încât să se păstreze efectul lor util [a se vedea prin analogie Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 30 și jurisprudența citată], noțiunea de „reguli ale centrelor de cazare”, în sensul articolului 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33, trebuie să fie interpretată în sens larg, cuprinzând ansamblul normelor aplicabile acestor centre care trebuie respectate de solicitanții de protecție internațională pe durata șederii lor în acestea.

69 Rezultă că ocuparea unui loc de cazare într-un centru de cazare de către un solicitant de protecție internațională care face obiectul unei decizii de transfer într-un alt centru de cazare poate constitui o încălcare a normelor aplicabile primului centru de cazare, din moment ce, din cauza acestei decizii, locuința respectivă nu îi mai este atribuită și, în consecință, în conformitate cu aceste norme, nu poate rămâne acolo.

70 În ceea ce privește gravitatea încălcărilor prevăzute la articolul 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33, aceasta trebuie apreciată în raport cu ansamblul împrejurărilor speței și mai ales cu durata rămânerii ilegale în locuința în cauză, cu caracterul său persistent, cu măsurile care au fost deja luate în privința solicitantului de protecție internațională de administratorul centrului de cazare și de autoritatea națională competentă în vederea plecării sale din locuința respectivă, cu caracterul legitim sau nelegitim al motivelor acestei rămâneri și cu consecințele negative pe care le determină pentru sistemul național de primire a solicitanților de protecție internațională.

71 În această privință, astfel cum subliniază în esență domnul avocat general la punctul 50 din concluzii, un solicitant de protecție internațională care ocupă o locuință ce răspunde nevoilor unei celule familiale mai numeroase decât a sa, dar care refuză să o elibereze și care se opune în mod categoric și persistent, fără un motiv legitim, transferului către o locuință adaptată situației sale familiale, privează administratorul centrului de cazare în cauză de posibilitatea de a atribui locuința ocupată unei familii sau unor solicitanți singuri la ale căror nevoi răspunde aceasta. Așadar, un asemenea refuz este de natură să compromită gestionarea eficientă a capacităților de cazare ale statului membru în cauză și, în definitiv, urmărirea obiectivului enunțat la articolul 18 din Directiva 2013/33, care constă în a garanta că solicitanții de protecție internațională sunt cazați în centre de cazare care oferă un nivel de trai adecvat. Rezultă că, așa cum a arătat domnul

avocat general la punctul 51 din concluzii, un asemenea comportament poate constitui o „încălcare gravă a regulilor centrelor de cazare”, în sensul articolului 20 alineatul (4) din această directivă, de natură să determine o sancțiune.

72 În al treilea rând, în ceea ce privește natura sancțiunilor care pot fi aplicate în temeiul acestei dispoziții, trebuie amintit că, astfel cum a statuat Curtea, dispoziția menționată nu exclude în mod expres posibilitatea ca o sancțiune să privească condițiile materiale de primire [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 44, și Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 37].

73 Cu toate acestea, Curtea a statuat de asemenea că aplicarea unei sancțiuni care, numai în temeiul unui motiv prevăzut la articolul 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33, constă în a retrage, fie și temporar, beneficiul ansamblului condițiilor materiale de primire sau al condițiilor materiale de primire referitoare la cazare, la hrană sau la îmbrăcăminte ar fi ireconciliabilă cu obligația, care decurge din articolul 20 alineatul (5) a treia teză din această directivă, de a garanta solicitantului de protecție internațională un nivel de trai demn, din moment ce l-ar priva de posibilitatea de a face față celor mai elementare nevoi, cum sunt cele de a-și asigura o locuință, de a se hrăni, de a se îmbrăca și de a se spăla [Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 47, și Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 39].

74 În plus, o asemenea sancțiune ar implica nerespectarea cerinței de proporționalitate prevăzute la articolul 20 alineatul (5) a doua teză din Directiva 2013/33, în măsura în care nici chiar sancțiunile cele mai severe privind reprimarea, în materie penală, a încălcărilor sau a comportamentelor menționate la articolul 20 alineatul (4) din această directivă nu pot priva solicitantul de protecție internațională de posibilitatea de a-și satisface nevoile cele mai elementare [Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 48, și Hotărârea din 1 august 2022, Ministero dell’Interno (Retragerea condițiilor materiale de primire), C-422/21, EU:C:2022:616, punctul 40].

75 În ceea ce privește o sancțiune care constă, în temeiul unui motiv prevăzut la articolul 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33, în limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire, inclusiv în retragerea sau în limitarea beneficiului alocației zilnice, autorităților naționale competente le revine sarcina să asigure în orice împrejurare că, în conformitate cu articolul 20 alineatul (5) din această directivă, o astfel de sancțiune este, având în vedere situația particulară a solicitantului de protecție internațională, precum și toate împrejurările speței, conformă cu principiul proporționalității și nu aduce atingere demnității umane a acestui solicitant (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 51).

76 Pe de altă parte, statele membre pot, în cazurile prevăzute la articolul 20 alineatul (4) din Directiva 2013/33, să aplice, în funcție de împrejurările speței și sub rezerva respectării cerințelor prevăzute la articolul 20 alineatul (5) din această directivă, sancțiuni care nu au ca efect privarea solicitantului de protecție internațională de beneficiul condițiilor materiale de primire (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 52).

77 În sfârșit, trebuie precizat că, atunci când solicitanții de protecție internațională sunt, precum în cauza principală, un părinte singur și copilul său minor, cu alte cuvinte, „persoane vulnerabile”, în sensul articolului 21 din Directiva 2013/33, autoritățile statelor membre trebuie, cu ocazia adoptării unor sancțiuni în temeiul articolului 20 alineatul (4) din această directivă, să ia în

considerare într-o mai mare măsură, astfel cum reiese din articolul 20 alineatul (5) a doua teză din directiva menționată, situația specială a acestor persoane, precum și principiul proporționalității (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 53).

78 În această privință, din articolul 23 alineatul (1) din Directiva 2013/33 reiese că interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial pentru statele membre, cu ocazia transpunerii dispozițiilor acestei directive. Potrivit alineatului (2) al acestui articol 23, statele membre trebuie, atunci când evaluează acest interes superior, să țină seama în mod corespunzător în special de factori precum bunăstarea și dezvoltarea socială a minorului, acordând o atenție specială situației personale a acestuia, ca și de considerentele privind siguranța și securitatea sa (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Haqbin, C-233/18, EU:C:2019:956, punctul 54).

79 Mai trebuie precizat că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 63 din prezenta hotărâre, această interpretare a articolului 20 alineatul (1) litera (a) și alineatul (4) din Directiva 2013/33 nu aduce atingere posibilității autorităților competente de a adopta, în special în vederea asigurării unei gestionări eficiente a capacităților de primire, o decizie de transfer al unui solicitant de protecție internațională într-un alt centru de cazare care constituie noul său loc de reședință, în care acesta va continua să beneficieze de condiții materiale de primire corespunzătoare, cu condiția ca această decizie să fie conformă cu cerințele prevăzute de această directivă. În consecință, într-o situație precum cea vizată la punctul 71 din prezenta hotărâre, Directiva 2013/33 nu se opune ca, dacă este cazul, cu respectarea principiului proporționalității și cu condiția să nu poată fi adoptată nicio altă măsură mai puțin constrângătoare, autoritățile competente să utilizeze competențele de constrângere care le sunt conferite de dreptul național pentru a proceda la executarea transferului acestui solicitant, asigurând în același timp respectarea drepturilor fundamentale ale solicitantului menționat și a demnității sale, în conformitate cu considerentul (35) al acestei directive.

80 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33 trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru în temeiul căreia autoritatea competentă poate retrage beneficiul tuturor condițiilor materiale de primire unui solicitant de protecție internațională care refuză transferul său într-un alt centru de cazare decât cel în care are reședința, fără a aduce atingere posibilității de a-i aplica acestuia o sancțiune, precum, printre altele, limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire, atunci când acest refuz repetat constituie o încălcare gravă a regulilor centrelor de cazare, în sensul articolului 20 alineatul (4) din această directivă, și în măsura în care sunt întrunite condițiile prevăzute la articolul 20 alineatul (5) din aceasta.

Cu privire la cheltuielile de judecată

81 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 20 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională

trebuie interpretat în sensul că

se opune reglementării unui stat membru în temeiul căreia autoritatea competentă poate retrage beneficiul tuturor condițiilor materiale de primire unui solicitant de protecție internațională care refuză transferul său într-un alt centru de cazare decât cel în care are reședința, fără a aduce atingere posibilității de a-i aplica acestuia o sancțiune, precum, printre altele, limitarea beneficiului condițiilor materiale de primire, atunci când acest refuz repetat constituie o încălcare gravă a regulilor centrelor de cazare, în sensul articolului 20 alineatul (4) din această directivă, și în măsura în care sunt întrunite condițiile prevăzute la articolul 20 alineatul (5) din aceasta.

Semnături